Tweemaandelijks tijdschrift
over alternatieve communicatie en Esperanto

31ste jaargang 2000/5 (185)
september - oktober

HORIZONtaal

Per niaj flugantaj
autobusoj, vi atingos
iun ajn parton
de la mondo.

ISSN 0772-540 X   Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

In dit nummer

HORIZONTAAL, Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 31ste jaargang.

Redactie en administratie: Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00, fax: 03 233 54 33, E-adres: horizontaal@fel.esperanto.be, infopagina's: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 20,00 EUR
Rekeningen: t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55 of ASLK 001-2376527-06; t.n.v. Libroservo Esperanto Nederland, Haarlem: postgiro rek.: 111 278

Redactie: Guido Van Damme, Ivo Durwael, Eddy Raats, Jo Haazen
Medewerkers: Paul Peeraerts, Wim M.A. De Smet, Jean Pierre VandenDaele, Lode Van de Velde, Emiel Van Damme, Raymond Wylleman, Marc Cuffez, e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

HORIZONTAAL verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Documentatiecentrum

Het Documentatiecentrum van de Vlaamse Esperantobond omvat een bibliotheek met meer dan 1800 titels en 87 tijdschriften over Esperanto, taalproblemen, Esperantologie en Interlinguïstiek. Het beschikt tevens over een eigen WEB-site waarop actuele informatie geregeld wordt aangepast en een INTERNET-aansluiting voor internationale raadplegingen. U kan er terecht alle werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur.

Esperanto op de radio

Er zijn regelmatige radiouitzendingen in het Esperanto. Sommige zijn gewoon via de middengolf te ontvangen, enkele gaan er via de satelliet (Hot Bird of Astra), voor de meeste heb je echter een korte-golfontvanger nodig. Enkele programma's zijn ook via INTERNET (I) te beluisteren.

Station	Dag	Uur	kHz	meter
Havana	zo	*19.30-20.00*	13715	21,87
			13750	21,82
		22.00-22.30	13715	21,87
			13750	21,82
Ĉina R. Int.	D*	*20.00-20.27*	11810	25,40
RAI Int.	za	*20.00-20.20*	9585	31,30
			11740	25,55

via Hot Bird (13° oost) 11446 MHz

Tallinn	via internet: www.er.ee/Tallinn			
R. Polonia	D*	10.30-10.59	(Hot Bird)	
		15.30-15.55	7275	41,23
		20.00-20.25	7145	41,99
		21.00-21.29	(Hot Bird)	

(De coördinaten voor de progamma's van Radio Polonia die worden uitgezonden via Hot Bird zijn: 13° oost, 11471,5 MHz. Deze programma's zijn ook via INTERNET in realaudio te beluisteren. (www.wrn.org/stations/poland.html)

Vatikaan	zo	21.20-21.29	1530	196
	en feestdagen		5882	51,00
		23.50-23.59	1530	196
	wo/do	21.20-21.29	1611	186
			7250	41,37
			9645	31,10
R.Ö.I.	zo	10.05-10.29	6155	48,74
		13.05-13.29	6155	48,74
	ma	04.05-04.29	6155	48,74

Alle programma's van Radio Öst. Int. zijn ook digitaal te beluisteren via de ASTRA satelliet (19,2° oost) 11141,25 en 12692 MHz en via het internet: http://roi.orf.at.
Slovaka Esperanto-Radio via het net:
http://www.home.sk/ww/esperanto/radio.htm

* D = dagelijks
De tijdsaanduiding in cursief zijn volgens UT (= 1 uur bijtellen voor onze wintertijd, 2 uur voor de zomertijd), de andere volgens MET.

Al zo dikwijls heb ik het gehoord: "Esperanto? Dat heeft nu geen zin meer. Het Engels is nu de taal voor internationaal gebruik. Waarom zijn jullie nog bezig met Esperanto? Dat is toch achterhaald..."

We kunnen er niet om heen dat het Engels in de huidige wereld dagelijks aan belang wint. Toch heeft Esperanto voor mij en voor de meeste Esperantogebruikers nog evenveel te bieden als tientallen jaren geleden. Esperanto is een alternatief voor onze internationale contacten met troeven, die niet aan waarde inboeten doordat het Engels meer gebruikt wordt.

Ik beschouw mezelf als taalzwak. Toen ik 14 was stuurden mijn ouders mij drie weken op vakantie naar Wallonië omdat ik gezakt was voor Frans. Na 9 jaar Frans kon ik me wel enigszins maar toch moeizaam uitdrukken. Ook met Engels heb ik gebokst en het resultaat is bedroevend, vind ik. Na een cursus van 3 maanden Esperanto heb ik deelgenomen aan een internationale ontmoeting in Keulen en na een week kon ik praten met de deelnemers. Na enkele jaren hard werken kan ik mij in het Esperanto haast zo vlot uitdrukken als in het Nederlands. De tijd die je aan de studie van het Esperanto besteedt, geeft je een communicatievaardigheid die veel hoger ligt dan wanneer je dezelfde tijd zou besteden aan een andere taal. Dat geldt evenzeer voor mensen met een taalknobbel. Het gevolg is dat je je meteen thuis voelt met een buitenlander die Esperanto gebruikt en snel tot een intiem contact kan komen. Esperanto-ontmoetingen hebben een eigen specifieke sfeer. Ik vermeld enkele concrete voorbeelden.

Ikzelf denk met plezier terug aan mijn verblijf van een week in Felixstowe in februari. Tijdens een weekendstage heb ik een dertigtal Britten leren kennen. Nadien ben ik nog te gast geweest bij een familie en heb 3 andere families bezocht. Zulke warme ontvangst en letterlijke kennismaking met de interne Britse keuken kan geen enkele toerist verwachten. In mei was ik een week in Malta en werd gans de week begeleid door een jonge, bedreven gids. Weer overdacht ik dat de toeristen in dure hotels zulke belevenis missen.

Ik denk aan mijn vriend Eddy, die zulkdanig reisvirus heeft dat hij vanaf zijn brugpensioen nauwelijks de helft van het jaar thuis is. Via zijn Esperanto-contacten kan het allemaal wat goedkoper. Hij heeft in Cuba al herhaaldelijk bij particulieren gelogeerd en het Cubaanse leven van binnen leren kennen, iets wat voor een gewone toerist uitgesloten is.

Een open vraag

het aanbod overtreft de verwachtingen

Ik denk aan Lode, die zijn eigen vakgebied vaarwel zei en een carriere in het onderwijs zocht om meer vakantietijd te hebben om te reizen. Nu is hij weer een maand op tocht van Esperanto-ontmoeting naar Esperanto-ontmoeting.

Ik denk aan Agnes, pas terug uit China. Samen met vertegenwoordigers uit verscheidene Europese landen was ze uitgenodigd op het jubileum van het blad *El Popola Ĉinio*.

Ik denk aan een achttal families met kinderen uit Vlaanderen, die de voorbije Paasvakantie hebben doorgebracht in Sankt-Andreasberg (Duitsland) in een gezelschap van deelnemers uit 14 landen. Daar krijgen ze wellicht onbewust een

Per niaj flugantaj aŭtobusoj, vi atingos iun ajn parton de la mondo

Deze slogan siert, met enorme letters, de gevel van een theater, nabij het bekende "Museum voor Moderne Kunst" en het grote park "Yerba Buena gardens" in het centrum van San Francisco. De slogan wekte de verwondering van studenten die juist in San Francisco een zomercursus Esperanto zouden gaan volgen. Het gaat hier om een artistiek project van het theater rond het thema "verbondenheid en communicatie op wereldschaal". De slogan zou gedurende jaren op de gevel leesbaar moeten blijven.

De foto – die je op de cover kan zien – werd gemaakt door Reza Kheirkhah, een Iranees journalist en vertaler Perzisch-Engels, die sinds lange tijd in Tokio woont. Hij heeft ook een aantal cursussen aan de universiteit geleid. Daaraan namen studenten uit 11 verschillende landen deel.

De foto – en eigenlijk het artistiek project op zich – is een prachtige illustratie bij dit nummer van *Horizontaal* en van het streven van het Esperanto.

Het Noors officiële B-taal

*Norsk er ut, mener han!**

Hoewel Noorwegen niet tot de Europese Unie behoort, vormt dit artikeltje - dat oorspronkelijk verscheen in Norvega Esperantisto 2000/2, p. 3 - een mooie illustratie bij bovenstaand artikel.

Reeds geruime tijd is de officiële politiek aan onze universiteiten, dat enkel mensen die het Engels beheersen toegang krijgen tot de studieplaatsen. Het spreekt vanzelf dat studenten Engelstalige cursussen volgen, ongeremd Engelse leermiddelen gebruiken en zelf Engels schrijven. Doctoraatsverhandelingen worden tegenwoordig nog uiterst zelden in het Noors ingediend. En het blijkt dat onze briljante intellectuelen nauwelijks een reden zien om zelfs maar een vraagteken te plaatsen bij deze "vanzelfsprekendheid". En wat de pers betreft, die bediscussieert het feit niet, stelt het enkel vast!

Uiterst zeldzaam is een tekst in het Noors in de computerwereld. Hetzelfde geldt voor films en liedjesteksten. Het Engels overheerst zowel op die terreinen als in andere domeinen van het leven.

De laatste bijdrage kwam van de staatsradio, NRK: De baas van het jongerenkanaal PETRE, Nils Heldad, zei vorige maand in *Dagbladet* dat geen enkele jonge artiest nog teksten in het Noors moet voorleggen aan het radiostation. Volgens hem is enkel het Engels bruikbaar. Later verklaarde de directeur van NRK, Einar Førde, dat er aan die uitspraak maar één slechte kant was, namelijk dat hijzelf niet reeds lang zoiets had gezegd. Daarna volgde nog tal van steunbetuigingen van diverse personen die werkzaam zijn in de culturele sector en zelfs bij de adviesraad voor radio en televisie.

Jonge mensen ondervinden nauwelijks het gebrek aan een internationale taal. Wij hebben immers het Engels en gebruiken het steeds meer. NRK biedt aan allen de mogelijkheid om het toe te passen, niet alleen via de jongerenzender.

Vroeger was de belangrijkste taak van de omroep NRK om bij te dragen aan de groei van de Noorse cultuur. Nu wordt er geen verband meer gelegd tussen de Noorse cultuur en de Noorse taal.

Het is belangrijk te wijzen op het ontbreken van elk debat over het groeiend gebruik van het Engels op terreinen waar vroeger het Noors werd gebruikt. Dat betekent dat de evolutie algemeen wordt aanvaard.

Even belangrijk is het echter erop te wijzen dat die mensen, die "vanzelfsprekend" het Engels beheersen, nog nauwelijks de locale omgangstaal, het Noors, beheersen. In sommige kringen is het zelfs bon ton erover op te scheppen dat men het Nieuwnoors niet beheerst, hoewel die taal op school wordt onderwezen. Dat ondervond ik zelfs in kringen van universiteitsprofessoren.

Is het dan vreemd dat het Noors een bedreigde taal is?

Is het voorstelbaar dat het Esperanto onze landstaal zou kunnen helpen redden?

Thorstein Kvakland

*** Noors eruit, vindt hij.**

bredere meer open kijk op de wereld.

Ik denk aan Chris, die geboeid is door literatuur, maar liefst via het Esperanto kennis maakt met vertalingen uit andere culturen.

Veel van deze mensen zijn meertalig en spreken vlot Engels. Dat is trouwens een vaak voorkomend fenomeen: Esperantosprekers kennen doorsnee meer talen dan de gemiddelde vertegenwoordiger uit hun sociale klasse en hebben noties van tal van exotische talen. Toch geeft het gebruik van Esperanto een meerwaarde aan hun contacten, die ze niet bereiken met de "internationale taal bij uitstek", het Engels.

Het aantal mensen dat Esperanto kent, is beperkt. Je kan dus niet onvoorbereid op reis vertrekken en hopen dat je je plan kan trekken met het Esperanto. Daarom heeft de Esperantobeweging zich georganiseerd en diensten uitgebouwd, zoals *Pasporta Servo*, een adressenlijst van Esperantosprekers uit heel de wereld die gratis logies aanbieden; *Jarlibro*, de namen en adressen van 2000 vertegenwoordigers die hun diensten aanbieden; honderden ontmoetingen, die aangekondigd worden via websites, tijdschriften en radio-uitzendingen; *Koresponda Servo Mondskala*, een dienst voor pennenvrienden, enz.

De belangrijkste aspecten bij het gebruik van het Esperanto zijn: dat men zelf initiatief neemt, dat men echt wereldwijd kijkt en dat men gaat voor persoonlijke contacten. Wie zich tevreden stelt met pasklare oplossingen heeft aan het Esperanto wellicht geen boodschap. Esperanto is echter een uitstekend medium voor mensen, die houden van een beetje

avontuur: de eigen vertrouwde woning, dieet, gewoontes en gebruiken even verlaten om kennis te maken met de leefwereld van buitenlanders, niet alleen om hun monumenten te bewonderen, maar ook om hun dagelijks leven te delen.

Ivo Durwael

Toevallig hoorde ik (zaterdag 8 juli) een radiogesprek met Dominique Deruddere, bekend Vlaams cineast. Het ging niet over zijn laatste film, "Iedereen beroemd", maar over zijn afscheid als muziekrecensent bij Humo. Deruddere merkte op dat "het interview lijdt aan inflatie", niet alleen worden er veel te veel mensen geïnterviewd die niet veel te vertellen hebben, maar ook de interviewtechniek laat veel te wensen over. Interviewen is geen gemakkelijke opgave, en je moet je er goed op voorbereiden.

Dat ondervond ook ondergetekende. Daarom verkies ik dit artikel het verslag van een gesprek te noemen. Ook al is het opgesteld in vraag-en-antwoordvorm, dat betekent niet dat het hier om de "letterlijke woorden" van de gespreksgenoten gaat.

Wanneer men in Europese context het talenprobleem te berde brengt, hoort men vaak de term "democratisch deficit" vallen. Daarmee wordt bedoeld dat taalkennis nooit een voorwaarde mag worden voor verkiesbaarheid. Maar wordt dat principe in praktijk ook toegepast?

Daarover bestaat geen enkele twijfel. Alle documenten waarover de Europese parlementsleden moeten kunnen beschikken, zijn ook altijd in hun moedertaal beschikbaar. Ook wat vergaderingen betreft, wordt er voor vertolking niet op een euro gekeken. In de plenaire vergadering van het parlement is dat vanzelfsprekend. Daar wordt in ieder geval van en naar elke taal vertolkt. Wel is het zo dat niet alle taalcombinaties beschikbaar zijn. Om dat te ondervangen wordt er met een soort watervalsysteem gewerkt: van taal A naar taal B, en dan van taal B naar taal C.

Ik hou er zelf niet zo van om naar de vertaling van een uiteenzetting te luisteren, laat staan naar een vertaling uit tweede of derde hand. Daarom zoek ik zelf altijd de meest directe vertaling die ik begrijp.

Voor kleinere vergaderingen in commissies, werkgroepen of in de fractie, bijvoorbeeld, is vertaling niet direct voorzien. Zo wordt er soms wel afgesproken om met slechts één of twee talen te werken. Maar als parlementsleden het vragen, wordt er altijd voor vertolking gezorgd. Daarop wordt niet beknibbeld, maar het moet dus wel gevraagd worden.

Een europarlementaire kijk

impressies van een gesprek met Dirk Sterckx

Iets anders is de vraag of eentaligheid voldoende is om zich goed te kunnen bewegen binnen de Europese kringen. Daarop zeg ik volmondig dat ik niet graag eentalig zou zijn, omdat het daardoor veel moeilijker is om informele contacten te leggen, omdat er dan onvermijdelijk sommige dingen aan de aandacht ontsnappen, en ook omdat het vaak makkelijker is om mensen te overtuigen, wanneer je ze in hun eigen taal kan aanspreken. Dat wekt een soort empathie, creëert reeds op voorhand enige goodwill.

En wat op het vlak van werktalen. Daar is toch heel duidelijk een tendens naar slechts enkele talen; in casu meestal Frans en Engels?

Er wordt op geen Euro gekeken.

De werktalen hebben niet veel te zien met het democratische aspect van de Unie. Iedereen moet zich in zijn eigen taal tot de Unie kunnen richten en in zijn eigen taal door de Unie bediend worden. Maar hoe die Unie intern zijn werking organiseert, is van zuiver technische orde. Dat is net zoals grote internationale bedrijven voor een bepaalde taal kiezen. Juist daarin kunnen trouwens sprekers van de kleinere talen hun voordeel doen, omdat zij meestal ook meer talen beheersen en op de arbeidsmarkt dus een grotere waarde hebben.

U ziet de veeltaligheid van Europa dus duidelijk niet als een probleem en ziet ook geen noodzaak voor een gemeenschappelijke tweede taal.

Neen, de veeltaligheid is juist een rijkdom aan culturen. Maar als er dan toch een gemeenschappelijke tweede taal zou moeten zijn, zou ik opteren voor een levende taal, zoals het Engels. En niet voor een dode taal of een taal zoals Esperanto.

Wat is voor u dan de definitie van een levende taal?

Een taal die beschikt over een gemeenschap van moedertaalsprekers. Dat hoeft geen grote gemeenschap te zijn, maar het moet wel om een echte moedertaal gaan: de enige taal in de gemeenschap en niet zoals bij Esperantomoedertaalsprekers waar het Esperanto een tweede taal is naast een andere.

Maar als u opteert voor een taal als het Engels, ziet u dat dan niet als een bedreiging voor de andere culturen?

Neen, de cultuurimport – bijvoorbeeld de Amerikaanse coca-cola- en hamburgercultuur – houdt geen rechtstreeks verband met de taal. Dat heeft meer te maken met economische factoren. Velen volgen die cultuur, zelfs zonder de Engelse taal te kennen. Ook de import van Engelse woorden in een taal, is geen bedreiging voor de taal. Ik zie echt het Nederlands als taal in Europa niet verdwijnen.

De instapdrempel is vrij laag.

De beleidslijn van Europa is ook, dat elke burger minstens één, of zelfs twee van de andere talen van Europa zou leren. Die programma's zijn echter vooral gericht op studerenden. Vreest u niet dat Europa daarmee een toch al intellectuele elite nog eens extra bevoordeligt?

Wanneer je kijkt naar de Belgische context, dan vind ik dat niet. De instapdrempel voor het vreemde-talenonderwijs is vrij laag. Reeds in de lagere school wordt een vreemde taal aangeboden. Daarbij mag je niet uit het oog verliezen, dat taalnoodzaak een belangrijke motivatie is voor het leren van talen. Mensen komen eigenlijk slechts tot het leren van een vreemde taal, wanneer zij zelf de noodzaak ondervinden om die taal te gebruiken.

Toch is het vreemde-talenonderwijs belangrijk, omdat het een dam is tegen een soort ongezond nationalisme. Het opent de weg naar andere culturen, en dat is belangrijk. En ik kan er best inkomen dat de kennis van het Esperanto ook die functie vervult.

Zoals de toestand nu is, ziet u geen probleem voor de veeltaligheid van de Unie. Maar wat met de toekomst?

Dat is in ieder geval een moeilijke situatie, want reeds nu is het niet eenvoudig werken. Met nog het Tsjechisch, het Pools, het Hongaars enz. erbij, wordt het nog moeilijker, maar ook die landen hebben het recht op hun eigen taal. Ik verwacht daarbij wel veel steun van de technologie met spraakherkenning en machinevertaling.

Heeft uzelf ervaringen met automatische vertaling?

Ik weet dat de Europese Commissie daarin enorm geïnteresseerd is, en er ook veel geld in investeert. Ik weet ook dat de vertaaldiensten steeds meer gebruik maken van een vertaalprogramma dat een ruwe vertaling aflevert, waarna die vertaling door de vertalers wordt bijgeschaafd. Dat op zich is al een belangrijke verlichting van het werk. Ikzelf heb echter geen rechtstreekse toegang tot dat programma of heb ook nog niet van een dergelijk programma gebruik gemaakt.

Een laatste vraag. Zou er een verandering van de taalregeling in de Unie kunnen komen, en zo ja, wie zou daarover dan beslissen?

Het overgaan naar een Unie waarin slechts één of enkele talen de status van officiële taal hebben, zie ik in de nabije toekomst niet. Als dat wel zou gebeuren, dan is er voor mij geen Europese Unie meer. Ik veronderstel dat er voor zo'n ingrijpende wijziging naar een brede consensus zou worden gezocht tussen de drie instellingen: de Raad van Ministers, de Commissie en het Parlement.

Dit gesprek met Dirk Sterckx, Europarlementslid voor de VLD vond plaats op 29 juni 2000.

Guido Van Damme

Cursussen

aan de slag in het nieuwe werkjaar

Hoewel je hier informatie vindt over de Esperantocursussen die in Vlaanderen worden georganiseerd, zijn de individuele groepen verantwoordelijk voor de praktische uitwerking en organisatie. Voor concrete informatie kan je dus best de cursus in je buurt nemen en bellen naar het nummer dat je daar vindt.

Antwerpen: in het kader van het stedelijk avondonderwijs is er een cursus over drie jaar (1 jaar elementaire kennis, 2 jaar praktische kennis) op dinsdag- en donderdagavond van 18.30 tot 21.00 uur. in de Stedelijke leergangen voor talen, Quellinstraat 31, 2000 Antwerpen. De kostprijs: 3900,– BEF is de officiële prijs voor het avondonderwijs; bepaalde categorieën (bv. leerlingen jonger dan 18 en werklozen) betalen slechts 300,– BEF. Het eerste en het derde jaar worden afgesloten met een officieel attest. De cursus start op 5 september 2000.

Antwerpen: conversatiecursus, om de veertien dagen, op dinsdagmorgen in het Esperantohuis. De startdag wordt later bepaald. Prijs: 200,– BEF per les.

Brasschaat: cursus in het kader van de seniorenwerking, vrijdagvoormiddag van 9.30 tot 11.30 uur. Het gaat hier om een gemengde beginners- en vervolgcursus. De oude groep gaat voort, maar nieuwkomers kunnen vlot aansluiten en worden speciaal begeleid. De cursus is in principe enkel geldig voor senioren uit de gemeente, maar indien er nog plaatsen zijn worden ook andere senioren toegelaten.
De cursus start op vrijdag 6 oktober en heeft plaats in de Oude Pastorij, Miksebaan 3, Brasschaat.
Inlichtingen: tel.: 03 650 02 00, vragen naar mevrouw Janssens.

Brugge: organiseert een cursus over twee jaar. Hij heeft plaats in Dienstencentrum 't Reitje, Annuntiatenstraat 34 te 8000 Brugge. De juiste begindatum (eind september/begin oktober) wordt vastgesteld na de opendeurdag van het centrum, tijdens de welke de cursussen voor de tweede jaarhelft worden voorgesteld.
Voor de de preciese informatie daarover kan je best de locale verantwoordelijke contacteren: Grégoire Maertens 050 35 49 35 (per E-post: gmae@esperanto.be). De kostprijs zal rond EUR 12,00 (BEF 485,–) liggen.

Brussel: Contacteer voor informatie over cursussen in Brussel de locale verantwoordelijke: Hélène Falck, Eikenlaan 7, B-1640 Sint Genesius Rode, tel.: 02 358 42 14.

Gent: De Gentse groep kan niet meer beschikken over een lokaal dat door het stadsbestuur ter beschikking wordt gesteld. Daarom ziet ze af van een jaarcursus. In het voorjaar start een lessenreeks voor beginners. Voor gevorderden start in september een lessenreeks (bij voldoende belangstelling) en verder zijn er de maandelijkse taalavonden. Inlichtingen: Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge. Tel.: 09 230 16 77. Ook tijdens de Gentse Cultuurmarkt op zaterdag 9 september kan je inlichtingen inwinnen bij de Esperantostand.

Hasselt: Hoewel er momenteel geen cursus voorzien is, kan, afhankelijk van de

Tweemaandelijkse snelcursus in het Esperantohuis

Vaak komen in de loop van het jaar aanvragen binnen om een Esperantocursus te volgen. Omdat de meeste cursussen in september/oktober van start gaan, moeten vele belangstellenden dus op hun honger blijven. Door deze situatie taant de belangstelling van de gegadigden en gaan zij soms voor de beweging verloren. Correspondentie- en zelfstudiecursussen bieden immers niet altijd een aanvaardbaar alternatief.

Daarom wordt de mogelijkheid gecreëerd om bij voldoende belangstelling om de twee maanden een stoomcursus in het Esperantohuis in te richten. De kostprijs bedraagt EUR 75,00 (BEF 3025,–). De cursus kan doorgaan in de voormiddag tijdens weekdagen (4 voormiddagen) of tijdens het weekend (twee volle dagen). In beide gevallen gaat het om een totaal van 14 lesuren.

Stoomcursus: 24, 25, 27 en 28 oktober 2000 telkens van 8.45 tot 12.15 u.

Wie de stoomcursus heeft gevolgd, kan inpikken in een cursus die elders reeds gestart werd, via zelfstudie zijn kennis uitdiepen, of meteen in het diepe water springen.

De data van latere stoomcursussen worden vastgelegd in functie van andere activiteiten: een beurs, een congres, een speciaal programma-aanbod of op aanvraag.

aanvragen die tijdens de infodag, begin september, worden verzameld, in Hasselt een cursus worden ingericht. Die heeft dan plaats in het Cultureel Centrum. Nadere inlichtingen: Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: 011 72 00 75. E-post: marcel.aerts1@pandora.be.

Kalmthout: In samenwerking met Davidsfonds-Heide wordt een Esperantocursus georganiseerd in 15 sessies. De cursus heeft plaats in de vergaderzaal van Taverne Cambuus, Heidestatieplein 10, te Kalmthout, telkens op dinsdag, van 20.00 tot 22.00 uur. De eerste les valt op dinsdag 19 september. De cursus omvat 3 cycli van telkens 5 sessies. De kostprijs voor elke cyclus bedraagt BEF 1000,– en omvat: cursusmateriaal + 1 consumptie per les. Voor concrete inlichtingen: de heer Wim De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout. Tel.: 03 666 99 49.

Kortrijk: De mogelijkheden van een cursus worden nog onderzocht. Inlichtingen: Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken. Tel.: 051 56 90 30. E-post: piet.glorieux@ping.be

Leuven: Op woensdag 18 oktober 2000 is een info-avond gepland, het weekend daarna zaterdag 21 en zondag 22 oktober telkens van 9.00 tot 17.00 uur is er een intensieve snelcursus. Op woensdag 25 oktober van 19.30 tot 22.00 uur start een Esperanto-avondcursus die duurt tot 6 maart 2001, in totaal 17 lesdagen. De prijs voor beide cursussen bedraagt 2000,– BEF (ééngezinsprijs: 4000,– voor alle leden uit één gezin).

Ook via het internet kan je Esperanto leren, hetzij via interactieve cursussen, hetzij via correspondentiecursussen, met een begeleider.

ESPERANTO VIA INTERNET

Raadpleeg voor de interactieve cursussen volgende adressen:

http://www.xs4all.nl/~wvganswk/esp.htm
http://wwwtios.cs.utwente.nl/esperanto/hyperkursus
http://www.rano.demon.co.uk/gerda (voor gevorderden)
http://www.worldnet.fr/mjb?jefo (Frans)

voor Macintosh

ftp://ftp.stack.nl/pub/hypercourse.dir/esperantokursus.sea.hqx.Z

Voor de correspondentiecursussen:

mailto:marko@iswest.net (Engels)
mailto:danskesp@get2net.dk (Deens)
mailto:neffets@cs.tuberlin.de (Duits)

Voor gedetailleerde inlichtingen en inschrijvingen: René Goris, rue Ménada 44, 1320 Hamme-Mille. Tel.: 010 86 01 12. E-post: r.goris@planetinternet.be.

Londerzeel: Hier zijn twee cursussen voorzien, voor gevorderden op dinsdag vanaf 19 september en voor beginners op donderdag vanaf 21 september. De cursus voor gevorderden heeft plaats in het Cultuurhuis "Gerard Walschap"; de beginnerscursus in "Hejme", Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Inlichtingen: Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain@skynet.be.

Oostende: Oostende richt vanaf september weer een leesgroep en een conversatiecursus in. Over een eventuele beginnerscursus werd nog geen beslissing genomen. Inlichtingen: Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende. Tel.: 0486 36 23 65 (GSM).

Peer: De Noord-Limburgse Esperantovereniging, NOLIMEV richt een Esperantocursus in, in het Cultureel Centrum "'t Poorthuis" te Peer van oktober 2000 tot juni 2001.
De cursus omvat een basiscursus van 20 lessen, geleid door Henri Schutters. De kostprijs bedraagt 3.000 BEF (in deze prijs is het woordenboek (Middelkoop) en het handboek "Praktika kurso de Esperanto" van Dewit inbegrepen).
Info-avond: donderdag 21 september om 20.00 u. in het Cultureel Centrum "'t Poorthuis" te Peer. Voor inlichtingen: Henri Schutters (secretaris NOLIMEV), Panhovenstraat 10, Peer Tel. 011 63 55 92. E-post: henri.schutters@skynet.be.

Tienen: Cseh-cursus, directe methode, dinsdag van 19.00 tot 21.00 u. Elke dinsdag van het schooljaar. Start op 10 okt. 2000, laatste les 8 mei 2001. Inlichtingen: Bert Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46. Raadpleeg ook: www.lahirundo.yucom.be.

Turnhout: Cursus ingericht door Dinamo/De Warande, op dinsdag van 9.00 tot 11.00 uur. Cursus op twee niveaus: beginners en gevorderden.

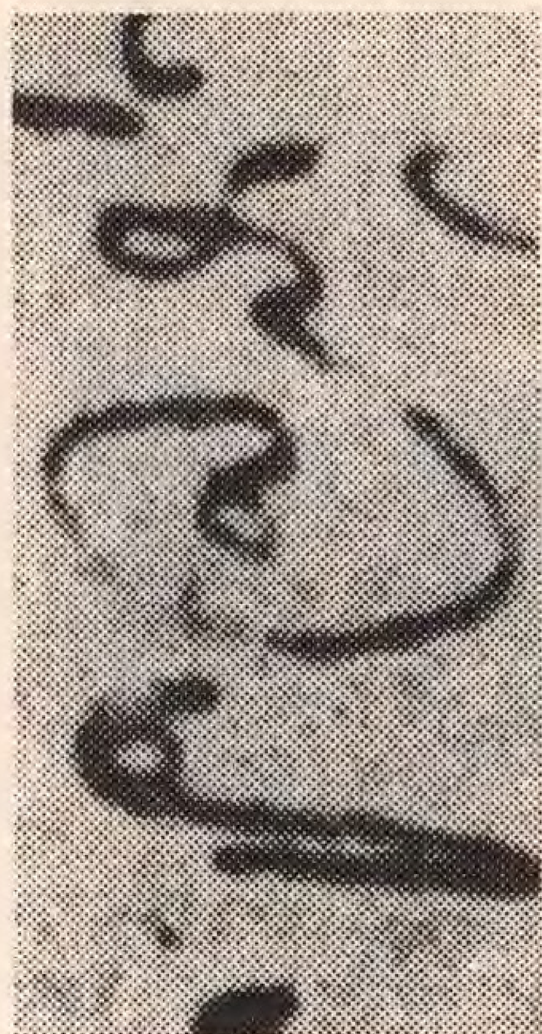
Vind je in dit aanbod nog steeds niet je gading, of vind je geen geschikte plaats, dag en uur, dan kan je volgende moge-

lijkheden uitproberen:

- stoomcursus te Antwerpen, plaats en tijd afhankelijk van de belangstelling. Meld je aan, wij houden je op de hoogte.
- cursus voor zelfstudie, *Esperanto Programita*. Met deze cursus kan je helemaal zelf aan de slag en de taal volledig onder de knie krijgen, op voorwaarde dat je enige zelfdiscipline aan de dag legt en op de tanden bijt. Het cursuspakket (cursusboek, woordenboek en klankcassette) kost EUR 37,82 (1526,– BEF) + portokosten.
- correspondentiecursus. Ook hier studeer je op eigen houtje, maar in tegenstelling tot de zelfstudiecursus krijg je een begeleider toegewezen aan wie je de taken die je moet maken, moet toesturen. De cursus wordt les per les opgestuurd. De prijs van deze cursus bedraagt EUR 24,79 (1000,– BEF), plus EUR 4,96 (200,– BEF) voor de uitspraakcassette. Uiteraard komen daar ook nog je eigen verzendingskosten bovenop en ben je later aan een woordenboek toe, dan moet je die ook nog aanschaffen. Als je dat allemaal in rekening brengt ligt de prijs van deze cursus iets hoger dan die van het zelfstudiepakket.
- cursus in eigen kring: heb je een groepje dat geïnteresseerd is in een cursus, vraag dan een begeleider. Ongetwijfeld vinden wij iemand in je buurt die de cursus kan leiden. De prijs hiervoor is overeen te komen met de begeleider.
- tenslotte zijn er ook mogelijkheden via het internet. Zie voor de adressen het afzonderlijke kadertje op p. 8.

Esperanto-lerarenopleiding

In Vlaanderen bestaat er geen specifieke lerarenopleiding voor Esperanto. Natuurlijk kan een D-cursus altijd helpen om onderwijsbekwaamheid te verwerven. In Nederland is er echter wel een specieke opleiding voor leraren in de Tweede Graad (secundair onderwijs).
Op donderdag 7 september start de nieuwe deeltijdse cursus Tweedegraads lerarenopleiding Esperanto van de Stichting "Esperanto bij het Onderwijs". De cursus wordt gegeven ieder donderdagavond van 16.45 uur tot 22.00 uur in het gebouw van de Christelijke Hogeschool "De Driestar", Burgemeester Jamessingel 2 te Gouda.
De Stichting "Esperanto bij het Onderwijs", die de cursussen organiseert, is door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen aangewezen als instelling voor hoger beroepsonderwijs en ingeschreven in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO).
Nadere inlichtingen over de cursussen (prospectus, cursusgeld, etc.) kunnen worden ingewonnen bij de secretaris van de Stichting, de heer P.C. Hoogduin, 't Lienplantsoen 74, 2264 MC Leidschendam (tel.: 00 31 70 327 21 16).

De haas en de schildpad...

Iedereen kent het verhaaltje van de haas en de schildpad. Hoewel de schildpad trager is, komt zij toch eerst aan, want ze gaat gestaag door.
In de moderne maatschappij wordt gesproken over elektronische post en slakkenpost... Je zou kunnen denken dat analoog met het verhaaltje van de haas en de schildpad, ook de slakkenpost sneller zou kunnen blijken te zijn dan zijn snelle elektronische concurrent. Dat is echter niet zo. De elektronische post heeft namelijk het voordeel dat de ontvanger bijna gedwongen wordt om meteen te antwoorden.
Daarom vragen wij aan iedereen die over een elektronisch-adres beschikt voor zijn correspondentie met het Esperantohuis zoveel mogelijke elektronische post te gebruiken.
Voor de goede orde geven we hier een lijstje van alle elektronische adressen van de FEL-administratie:

admin@fel.esperanto.be: voor adreswijzigingen en abonnementen op tijdschriften die FEL uitgeeft of waarvoor FEL bemiddelt.
retbutiko@fel.esperanto.be: voor bestellingen van boeken, CD's, cassettes, e.a.
eldonado@fel.esperanto.be: voor alles wat het uitgeven en/of drukken van boeken en tijdschriften, folders, enz. betreft.
financoj@fel.esperanto.be: voor betalingen, rekeninguittreksels, en alle financiële verrichtingen.
grafiko@fel.esperanto.be: voor zet- en drukwerk en voor het creëren van HTML-teksten (WEB-pagina's)
horizontaal@fel.esperanto.be: voor vragen over en teksten voor ons Nederlandstalige tijdschrift Horizontaal.
monato@fel.esperanto.be: voor informatie over en teksten voor ons Esperantotijdschrift Monato
la_jaro@fel.esperanto.be: voor informatie over of gegevens voor de handige zakagenda La Jaro (uitgave 2001 is weldra verkrijgbaar)
esperanto@fel.esperanto.be: voor alle informatie over de Esperantobeweging.

Liefste Peter,

uit "Kobo" van Ernest Claes, p. 83

Kora Baptopatro,

Ĉe la renoviĝo de la jaro mi ree venas al vi por denove deziri al vi beatan kaj feliĉan novan jaron. Ho, kora baptopatro, kiel batas mia koro pro ĝojo, ke vi ankoraŭ estas vigla kaj sana. Ĉiun tagon mi preĝas al la bona Dio...
Kalo Lizo kun sia malseka vizaĝo rigardas Kobon.
... ke Li ankoraŭ longe protektu kaj benu vin kaj donu al vi prosperon por ĉiuj viaj entreprenoj kaj ke Li rekompencu vin por ĉiuj bonfaroj, kiujn mi ĉiutage spertas de vi...
Nun Kobo rigardas la vizaĝon de Kalo Lizo kaj frotas sian nazon.
... kaj mi neniam forgesos kiom bona vi ĉiam estis por mi kaj mi provos ĉiam kontentigi vin pri ĉio. Tio estas la deziroj de

Via obeema bapto-infano

Jakobo

Een nieuwjaarsbrief schijnt een typisch Vlaams (misschien Belgisch) verschijnsel te zijn. Maar "peterschap" is algemeen bekend. In Afrika en Zuid-Amerika heeft dat zelfs een meer dan symbolische betekenis, het is een echt engagement tegenover de kinderen voor wie men peter is. Dat zoiets veel te maken heeft met maatschappelijke omstandigheden, en dat in het westen peterschap vaak vervangen is door sociale voorzorg, lijkt evident. Wanneer sociale voorzorg ontbreekt, is een beroep doen op peterschap echter verantwoord. Daarvan genieten bijvoorbeeld ook vele dieren in de Antwerpse zoo.

Het is wat gewaagd om Esperantogebruikers gelijk te stellen met dieren uit de Antwerpse zoo, maar het is wel zo dat tal van Esperantogebruikers buiten de Westerse wereld de financiële armslag missen om Westerse Esperanto-producten te verbruiken. Daarom stelt de Vlaamse Esperantobond een peterschapfonds in. Het fonds komt ten goede aan Esperantogebruikers in niet-solvable landen en kan worden aangesproken om goederen of diensten die door de Vlaamse Esperantobond worden geproduceerd te betalen.

Peters engageren zich om gedurende een periode van 10 jaar minstens 1000,– BEF (± EUR 25,00) ter beschikking te stellen.

De lijst van peters wordt jaarlijks gepubliceerd, evenals de lijst van beneficiënten.

Espero: La vero sur tero

Vorige keer behandelden we eerder de positieve kant van de hoop. In deze aflevering zullen we andere aspecten van dit thema bespreken, de ijdele hoop, de desillusie en de wanhoop. Dit brengt ons dan ook automatisch op het probleem van de waarheid. Onderweg komen we natuurlijk een paar spraakkunstige probleempjes tegen. Voor de afwisseling maken we een etymologisch uitstapje en stellen we een nieuwe vertaaloefening voor.

LA ESPERO (2)

In de vorige aflevering was vooral de positieve kant van de hoop aan bod gekomen. Helaas, de werkelijkheid is niet altijd zo inschikkelijk. Onze hoop is soms alleen maar een ...

IJdele hoop

We kunnen ons met ijdele hoop vleien.

Ho ve, ni povas ***nin luli en vana, iluzia espero****.* (*Sin luli en*, zich wiegen in)

We kunnen ons valse hoop geven.

Ni povas ***fari al*** *ni vanajn,* ***iluziajn*** *esperojn.*

Het kleinste gebaar, een terloopse opmerking kan een vonkje ijdele (valse) hoop wekken.

La plej eta gesto, preterpasa rimarko povas ***veki*** *fajreron da* ***vana*** *espero.*

En zo onderhouden, koesteren we onze (mooie, naïeve, ijdele, bedrieglijke) hoop.

Kaj tiel ni ***dorlotas, flegas*** *nian (belan,* ***naivan, vanan, trompan****) esperon.*

Slechte afloop

Onze hoop is teleurgesteld, verijdeld, in rook vervlogen.

Nia espero ne ***efektiviĝis, forvaporiĝis.***

We verliezen de hoop.

Ni ***perdas*** *la esperon.*

We geven alle hoop op, we laten de hoop varen.

Ni rezignas ĉiujn esperojn.

Een tegenvaller ontneemt ons alle hoop.

Malbonŝanco ***forprenas*** *(de ni) la esperon, ĉia(j)n espero(j)n.*

Malbanŝanco ***malesperigas, senesperigas*** *nin.*

Of we krijgen ontmoedigend nieuws.

Ni ricevas ***malesperigan, senesperigan*** *novaĵon.*

Dat slaat onze hoop de bodem in.

Tio ***vanigas, detruas nia(j)n*** *espero(j)n.*

Wanhopige gedachten belegeren ons.

Malesperaj pensoj ***sieĝas*** *nin.*

We geraken in wanhoop.

Ni ***enfalas en*** *malesperon.*

De wanhoop heeft ons te pakken.

La malespero kaptas nin.

En toch, zelfs Nietzsche heeft zich enthoeziast over de hoop uitgesproken:

> *La espero estas multe pli*
> *granda* ***stimulanto*** *de la vivo*
> *ol ia ajn feliĉo.*

We blijven dus best maar tegen wind en stroom voorthopen, gesterkt door het Zamenhofse spreekwoord:

> ***Ne atendita, ne esperita ofte venas subite.***[z]

GRAMATIKO

Het zopas aangehaalde spreekwoord is een goede overgang naar het grammatikapunt dat ik hier zou willen behandelen.

In de zin: *"Ne atendita, ne esperita ofte venas subite"* worden adjectiefvormen gebruikt die niet op een naamwoord slaan en die onderwerp zijn van een werkwoord.

Vragen:

1) Hoe is dit te verklaren? Waarom ***atendita, esperita*** met de uitgang -a en niet met -o of -e? Vgl. de uitdrukking (ook van Zamenhof) *«ne sonĝite, ne esperite»*?

2) Wat zou het spreekwoord betekenen met de vormen *atendito, esperito* of *atendite, esperite*?

3) Hoe zijn de bijwoordelijke vormen te verklaren in *«ne sonĝite, ne esperite»*?

Antwoorden:

1) *Ne atendita, ne esperita ofte venas subite.*

Het komt wel eens voor dat in een kernachtige zegswijze een bijvoeglijk naamwoord gebruikt wordt zonder vermelding van het bijhorende naamwoord. Vb.: Klein is gezellig. In het *Proverbaro* van Zamenhof zijn hiervan enkele voorbeelden te vinden. Vgl.: *Saĝa scias, kion li diras – malsaĝa diras, kion li scias. Saĝa tenas aferon, malsaĝa esperon.* In deze zinnen is een naamwoord zoals *homo* verzwegen.

N.B. In het spreekwoord gaat het om verleden deelwoorden die als bijvoeglijk naamwoord gebruikt worden. Welk naamwoord is hier verzwegen? (*homo, ulo, afero, bono, malbono,..*).

2) Wat zou de zin betekenen als er *ne atendito, ne esperito* stond?

Deelwoorden op *-a(n)to, -i(n)to, -o(n)to* duiden

personen aan of zaken, die een bepaalde functie vervullen. PIV: *substantivo, kiu pro lingva konvencio "signifas ordinare personon (aŭ objekton, kiu plenumas ian funkcion)..."*[2]

Wat zou nu de zin betekenen met de uitgangen *-ite: ne atendite, ne esperite?* Deze deelwoorden fungeren als bijwoorden en betekenen zoveel als: niet verwacht, niet verhoopt zijnde..., daar hij/zij/het niet verwacht, niet verhoopt was/waren... Voor alle duidelijkheid moeten in het Esperanto de verleden deelwoorden die als bijwoorden worden gebruikt op het onderwerp van de zin slaan. Dit is in onze besproken zin niet mogelijk want deze woorden zijn zèlf onderwerp van het werkwoord *venas*! De zin zou dus foutief zijn.

3) Hoe zijn dan de vormen op *-ite* te verklaren in *ne sonĝite, ne esperite*? Deze bijwoordelijke uitdrukking slaat op een zin – verwoord of verzwegen – met noodgedwongen een werkwoord en (meestal) een onderwerp. Vb.: *Ne sonĝite ne esperite la pluvo agrable surprizis nin.*

> **Interludo 1**
> *Ni ĵus vidis, ke espero povas esti vana. Kio povas esti dana? lana? nana? stana? klana? spana? ĥana? (solvoj enfine)*

LA VERO

Van de hoop naar de waarheid. Het verband tussen beide is van groot belang. Elke zaak heeft twee kanten... maar in de spreekwoorden van Zamenhof wordt toch meestal een lans gebroken voor de waarheid.

Vergelijk:

(N.B. De tekst van de spreekwoorden is zo geschikt dat hij voor liefhebbers gemakkelijk te leren is door afwisselend afdekken van één gedeelte)

Tempo toleras, sed vero aperas.
de tijd duldt veel (ook onwaarheden), maar...

La tempo ĉiam malkaŝas la veron.
kaŝi: verbergen, vgl. Frans "cacher";
malkaŝi: onthullen

Eĉ el sub la tero aperas la vero.
el sub: van onder uit

Kaŝu kiom vi povos, mensogo sin elŝovos.
kiom vi povos: zozeer als je kan
sin elŝovas: letterlijk: schuift zich eruit

Om samen te vatten:

La vero ĉiam venkas.
De waarheid is echt het hoogste goed:

Amiko estas kara, sed vero estas pli kara.
Maar het hoeft toch niet altijd zo plechtig:

Malsaĝulo kaj infano parolas la veron.
Kinderen en gekken zeggen de waarheid.

In een paar spreekwoorden klinkt toch een andere toon door:

Iom da malvero ne estas danĝero.
malvero: onwaarheid, leugen;
iom da malvero: een (onschuldig) leugentje, vgl. een noodleugen, een leugen om bestwil

Kiu diras la veron havas suferon.
helaas, het zal hem berouwen.
Vgl. Wie de waarheid speelt krijgt de strijkstok op zijn hoofd.
De waarheid gezeid, maakt haat en nijd.

Zo te horen moet je wel dwaas zijn om de waarheid te verkondigen. En inderdaad (nog altijd Zamenhof aan het woord):

Vera opinio montriĝas en ebrio.
In de wijn is de waarheid.
Vgl. ook: Kinderen en dronken lui zeggen de waarheid.

Nog erger (of realistischer): een apologie van de leugen:

Kun vero severa komercaĵo forvelkos.
vero severa: streng nageleefd
velki: verwelken
forvelkos: zal "weg verwelken", zoals het pleegt te gaan met winkeldochters.

Ne taŭgas la vero por komerca afero.
zonder kommentaar!

Opgave 1:

Zoek de ontbrekende woorden in het kadertje onderaan. (*Solvoj enfine*)

1 *Ne sufiĉas aserti, pruvu la ... de via aserto!*
2 *Feliĉe multaj teruraj profetaĵoj neniam ... !*
3 *Tamen kelkfoje la eventoj ... ilin.*
4 *Malfidu propagandistojn, iliaj paroloj estas amaso da ... .*
5 *Iliaj paroloj estas nur ...!*
6 *Male, iuj personoj neniam mensogas, ili estas tro ... .*

> a veramaj, b kontraŭveraĵoj, c verecon,
> ĉ verigas, d malveraĵoj, e veriĝis

Opgave 2:

Zoek de juiste vertaling in het kadertje onderaan. (*Solvoj enfine*)

1. een waarheid
2. een waarheid als een koe
3. is dat waar?
4. nietwaar?
5. onwaarschijnlijkheid
6. om de waarheid te zeggen
7. waar, juist blijken te zijn, bewaarheid worden
8. waarheidlievend, -minnend
9. waarheidsliefde
10. waarheidszin
11. waarheid van iets, het waar zijn
12. waarmaken (b.v. Je bent een dief! Dat moet je waarmaken!)
13. werkelijk?!

> *A ĉu vere? B ĉu ne vere? C banala veraĵo*
> *Ĉ neverŝajneco D veraĵo, E verama F veramo*
> *Ĝ vereco H veremo Ĥ verigi I veriĝi*

Kuntekstoj kun "la vero"

La vero sen ia ombro da dubo = ?
la pura vero, la nuda vero, la strikta vero,
La vero kiel ...?
Vero kiel la sankta skribo.
Vero kiel vorto de profeto.
Oni batalas por...
la triumfo de la vero.
Pere de lanco?
Oni rompas lancon por la vero.
Oni prenas la lancon por la vero.

Kuntekstoj kun "la vereco"

Kontroli *konfirmi* *pruvi* *pridubi* (betwijfelen)	*la verecon de*	*propono* *ies vortoj* *teorio* *novaĵoj* *aserto*

Interludo 2: Vertaal

Du duonveraĵoj ne faras unu veraĵon.
(Multatuli)
Ĉiuj grandaj veraĵoj komenciĝas kiel herezoj.
(G. B. Shaw)
La vero ekzistas, nur la mensogo estas inventaĵo.
(solvoj enfine) (Georges Braque)

MOOIE WOORDFAMILIES

Het geval *legi.*

Sommige Latijnse woorden hebben een hele waslijst woorden geleverd aan diverse Europese talen en via deze, ook aan het Esperanto. Ik kan hier niet nader ingaan op de vraag of elk van de behandelde Esperantowoorden gevormd zijn naar Romaans, Germaans of Slavisch model, of misschien zelfs rechtstreeks aan het Latijn zijn ontleend, zoals het Esperanto *legi*, Latijn *legere*. Welke de tussentaal voor elk afzonderlijk Esperanto woord ook moge geweest zijn, de Latijnse woordvormen beschouw ik in het volgende als de uiteindelijke "oerbron". Het is soms wel leuk te zien hoe de kennis van deze Latijnse woordvormen menige verborgen verwantschapsbanden aan het licht brengt.
Zo is b.v. het aantal aanverwanten van het Esperanto woordje *legi* indrukwekkend. Het Latijn had *legere*, waarvan de basisbetekenis was: plukken, kiezen, verzamelen. De betekenis van "lezen" zou ontstaan zijn door de gedachte aan "woorden kiezen". N.B. Ook het Middelnederlandse "lesen" betekende o.a. "kiezen", zoals nog blijkt uit uitdrukkingen zoals "aren lezen" of "uitgelezen".

Deze Latijnse stam *leg-* vindt men in het Esperanto niet alleen in *legi*, maar ook in:
sakrilegio (gewijde zaken plukken, nemen, stelen!, dus: heiligschennis),
legio (legioen, uitgekozen soldaten),
legendo (legende, oorspronkelijk: wat gelezen moet worden),
kolego, collega (*con* + *legere*, samen nemen),
kolegio college
ook *eleganta* (van *ex-legans*, uit-kiezend, van *legare*, een bijvorm van *legere*).

Vóór een "t" was de Latijnse "g" een "k" geworden, geschreven c:
Latijn *lectus* (gelezen), *lectio* (lectuur), waaruit Esperanto *lekcio* (college), *lektoro* (lector), *elekti* (kiezen, vgl. Latijn *electus, ex* + *legere*), *intelekto* (intellect, *inter* + *lectus*, vgl. onder+scheiden, dus kennen),
kolekti (verzamelen, van *con* + *lectus*),
neglekti (verwaarlozen, *neg* + *lectus*, van *neg* + *legere*, niet verzamelen, onverschillig zijn),
selekti (selecteren, *se(d)* + *lectus*, apart zetten, sorteren), en zelfs
rikolti (oogsten, uit het Italiaans *ricol(ta)*, van *re* + *con* + *lectus*).

In open binnenlettergreep en onder bepaalde voorwaarden verschoof de Latijnse *e* tot *i* : stam *-leg-* > *-lig-*. Deze vorm vinden we terug in Esperanto *negliĝo* négligé, ochtendjas, met *-liĝ-* i.p.v. *-lig-* in navolging van het Franse *"négligé"*. Vgl. daarentegen *neg-lek-t-i* (niet open lettergreep!) *diligenta* ijverig (*dis* + *legere*, uitkiezen, dus attent zijn, ijverig zijn), ook Esperanto *diligenco* diligence (attent zijn, verzorgen; diligences moesten er een stipte dienstregeling op nahouden!),
inteligenta intelligent (*inter* + *legens, legentis*, die kiest onder, die onder-scheidt).

Zover de Latijnse tak van deze familie. In het Oudgrieks bestond een broertje van het Latijnse *legere*: de stam van het werkwoord *legein*, dat "verzamelen" en "zeggen" betekende. Beide gaan terug op een Indo-Europese stam *-leg-*, waarin de klinker *-e-* onder bepaalde omstandigheden wisselde met *-o-*: **-leg-/-log-*.
Ook in het Oudgrieks werd de "g" van *leg-* een "k" onder invloed van een volgende "t" of "s": *lek-, leks-* (geschreven lex-). Deze vier stammen *-leg-, -log-, -lek-* en *-leks-* hebben door afleiding en/of samenstelling een hele boel woorden geleverd waarvan vele in het Esperanto zijn opgenomen.

Stam ***leg-***: *elegio, elegie,*
Stam ***lek-/leks-***: *dialekto*, dialect (*dia* + *lektos*, gesprek) en *dialektiko*, redeneerkunde, dialektiek, *eklektika*, eclectisch, het beste uitkiezend (*ek* = uit)*,leksiko, leksikologio, leksikono* enz.
Stam ***log-***: *horloĝo* uurwerk, met *-ĝ-*, de ontelbare woorden op *-logo* en hun afleidingen: *nekrologo, dialogo, katalogo, filologo*, enz. *logiko* logica
Het is duidelijk dat de Indo-Europese stam *-*leg-* prat mag gaan op een talrijk kroost waarvan de telgen zich als 6 verschillende vormen vermommen!

VERTAALOEFENING

Nadat ik Ara's vader had leren kennen, begreep ik iets beter waar trots vandaan kan komen.
Het eerste bezoek aan Ara's huis had mijn grootste schroom weggenomen en ik zocht Ara regelmatig onaangekondigd op. Over de onvoorspelbaarheid van hoe Ara's moeder mij zou begroeten, nu eens weinig hartelijk en dan weer met een uitgebreide, overdreven interesse in mijn doen en laten, zette ik mij gemakkelijk heen door te bedenken dat ik niet met Ara's moeder getrouwd was en mij door geen enkel obstakel zou laten weerhouden als het erom ging in de nabijheid van Ara te kunnen zijn.
De juffrouw had ons niet uit elkaar kunnen halen, mijn moeder niet en dat zou Ara's moeder ook niet lukken.
De man die ik zag toen ik, een week na mijn eerste bezoek aan Ara's huis, via de achterdeur binnenkwam, was wel degelijk herkenbaar als haar vader. Het was een grote man, met grijs krullend haar, waar nog wat van het vroegere zwart doorheen schemerde. Hij was heel knap en hij zag er niet uit als iemand die op een kantoor werkte, want hij oogde sterk en hij droeg een slobberige broek en een trui, en dat zijn toch niet de kleren die je je voorstelt bij iemand die op een kantoor werkt. Ara had me verteld dat haar vader ingenieur was en hij vaak overwerkte. Beide gegevens had ik heel interessant gevonden, want een ingenieur leek me iets hoogs en overwerken hoorde bij de magie van een beroep, waarvan ik niet wist wat voor soort werk je daarvoor moest doen.

(Connie Palmen, *Vriendschap.* p. 96)

Interludo 3
Vertaal volgende spreekwoorden in het Esperanto.
1) Al leyt de waerheyt in het graf,
al wat haer druckt dat moet er af. (J. Cats)
2) De waerheyt die in 't duyster lagh,
Die komt met klaerheyt aen den dagh.
(J. Cats)
3) Wie de waarheid speelt, krijgt de strijkstok op zijn hoofd. *(Solvoj en sekvanta numero!)*

Bevalt het nieuwe concept van onze taalrubriek je? Meer en andere gelijkaardige oefeningen kan je vinden in de twee taalvaardigheidboekjes die Emiel Van Damme samen met Christiane De Vleminck publiceerde bij de Vlaamse Esperantobond
Leksikaj ekskursoj 1 en 2
Beide boekjes zijn verkrijgbaar bij FEL voor respectievelijk EUR 11,90 (= 480,– BEF) en + EUR 14,00 (= 565,– BEF). Wie beide boeken voor 1 oktober bestelt, betaalt geen verzendingskosten.

Stuur de uitwerking van opgaven, vragen en/of opmerkingen uitsluitend en rechtstreeks aan de redacteur van de rubriek:
Emiel Van Damme
Albert-I-straat 44,
B-1703 Schepdaal.

Antwoorden en uitwerkingen

Interludo 1:
Dana: ĉio aŭ ĉiu el Danujo; lana pulovero; nana vir(in)o; stana plado (= tinnen; *stano* = tin); *klana estro* (clan, cliek), *spana longo* (span: ruimte tussen twee balken), *ĥana potenco, decido* (van een khan).

Opgave 1: Zoek de ontbrekende woorden.
1c, 2e, 3ĉ, 4b, 5d, 6a

Opgave 2: Zoek de juiste vertaling.
1D 2C 3A 4B 5Ĉ 6gG 8E 9F 10H 11Ĝ 12H 13A

Interludo 2: Vertaal.
Twee halve waarheden maken geen waarheid.
Alle grote waarheden beginnen als ketterijen.
De waarheid bestaat, alleen de leugen is een verzinsel.

Vertalingoefening
Lottowinnaar (voorbeeldvertaling)

Gajninto ne kolektas milionojn de la „Lotto".
Lundon, la 14an de februaro, je la 16a kaj 55, iu plenigis ĉe la akceptejo de la A&P-supervendejo en la Strijensestraat en Roterdamo, lotoformularon. Kvin tagojn poste montriĝis, ke lia cifervico valoras 1,3 milionoj da guldenoj.
La „Lotto" sendis al la supervendejo festecan reklamafiŝon, sur kiu legeblas, ke en tiu vendejo granda loto falis. Sed la gajninto ne aperis (ne donis vivsignon, ne manifestiĝis). Ankaŭ atentigo en la lokaj amasinformiloj havis nenian rezulton (rezultigis nenion; Nek havis ian rezulton atentigo en la lokaj amasinformiloj). Ĝis nun la gajninta valor-papero ne aperis (ne malmergiĝis).
„Tion ni neniam ĝis nun spertis", diris J. W. A., proparolanto de „Lotto". „La gajninto havas unu jaron por enkasigi (enspezigi, kolekti) sian premion. Iuj loterioj atendas preskaŭ unu jaron antaŭ ol komenci serĉadon. Ni ekagas pli frue esperante, ke (en la espero, ke) ni povos tamen doni la premion.
Tiu rimarko de Anholts celas la Ŝtatloterion, kiu pasintan monaton vane lanĉis alvokon por ankoraŭ liberiĝi de nepagita premio je duonmiliono da guldenoj. Ankaŭ tiun ĉi gajnintan ŝtatloton oni vendis en Roterdamo.
Cetere, el la statistikoj de la „Lotto" montriĝas, ke la plimulto de ĝiaj premioj estas gajnitaj en Roterdamo.

(De Telegraaf)

Jaarvergadering

zaterdag 30 september 2000
van 14.00 tot 18.00 uur

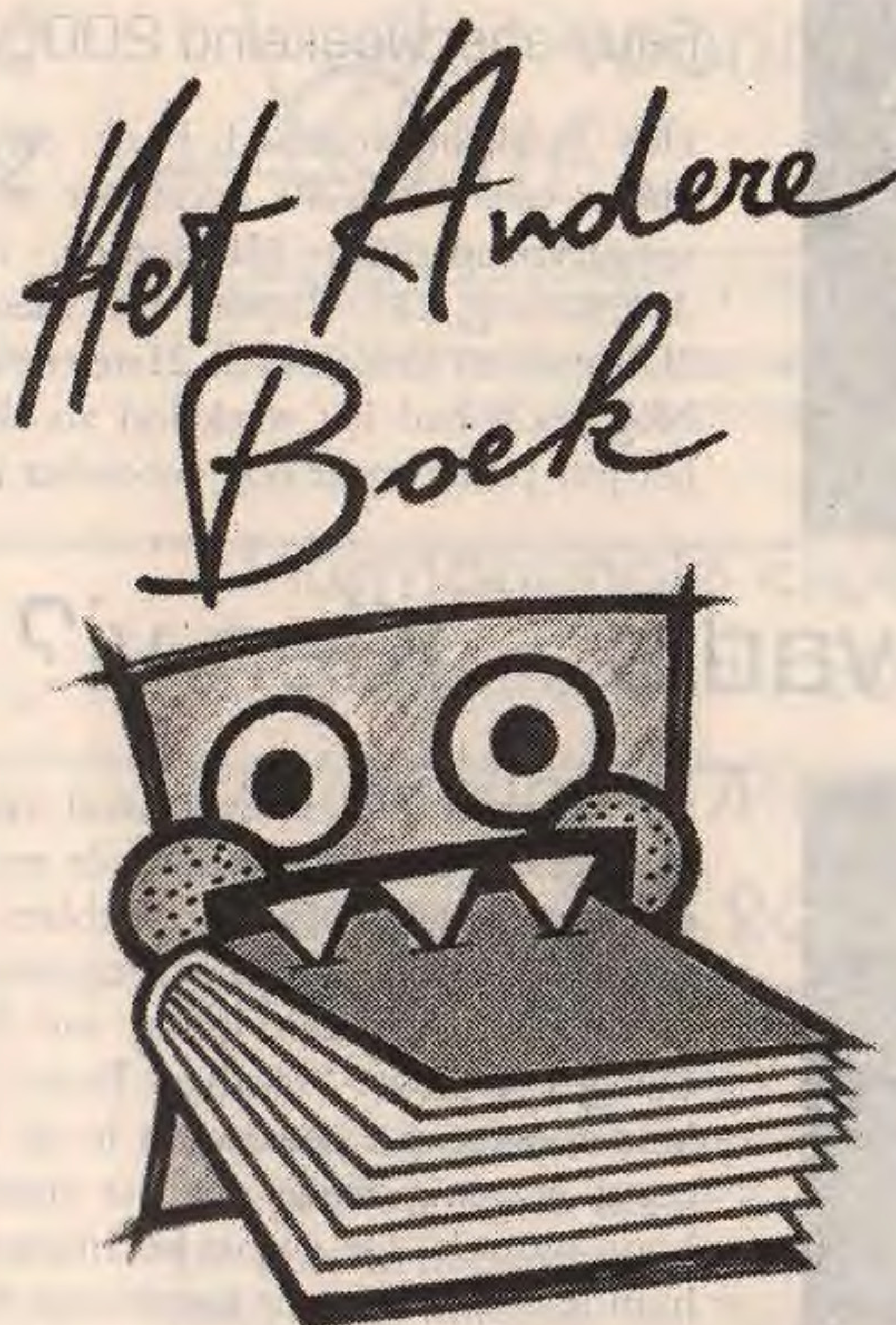
in het Esperantohuis
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen

De Vlaamse Esperantobond staat voor een belangrijk jaar. Er moeten ernstige beslissingen worden genomen. Tevens moet heb bestuur grondig worden vernieuwd. Zoals meegedeeld in ons vorige nummer neemt Ivo Durwael definitief ontslag als secretaris terwijl Flory Witdoeckt volgens de statuten geen kandidaat voor het voorzitterschap meer kan zijn.

Ook moet tegen 15 oktober 2000 een begroting en een werkplan voor 2001 worden ingezonden. Die moeten zijn goedgekeurd door een Algemene Vergadering. Het is dus nodig dat leden zo talrijk mogelijk aanwezig zijn. In ieder geval rekent het bestuur erop dat van elke groep een vertegenwoordiging aanwezig zou zijn.

Op de dagorde:

- goedkeuring begroting en werkplan;
- oproep tot kandidaturen voorzitter en secretaris en een schets van het werk dat dat inhoudt;
- informatie over de politiek van Volksontwikkeling i.v.m. subsidiëring;
- informatie over de plannen om het administratief centrum van de Vlaamse Esperantobond te redden;
- nieuwe afspraken met de clubs over grafisch werk in het centrum;
- varia.

24ste BOEKENBEURS
STADSFEESTZAAL MEIR ANTWERPEN
ZA 30 SEPTEMBER EN ZO 1 OKTOBER 2000 VAN 11 TOT 19 UUR
TEL 03/231 81 69
ORGANISATIE HET ANDERE BOEK VZW ISM OXFAM WERELDWINKEL ANTWERPEN

Je kan van deze gelegenheid gebruik maken om in de voormiddag ook de alternatieve boekenbeurs "Het Andere Boek" te bezoeken. Daarop is de Vlaamse Esperantobond – door leden van La Verda Stelo – vertegenwoordigd met een infostand. Het is een geschikte gelegenheid om twee vliegen in een slag te slaan.

Tijdens de middag is het Esperantohuis open voor je middagboterham (zelf meebrengen).

2000

Faulhaberweekeind 2000

Het Faulhaberweekeind heeft dit jaar plaats van 8 tot 10 december in het natuurvriendenhuis Mennorode, Apeldoornseweg, 185, Elspeet. Het thema is "Dromen en idealen in de 21ste eeuw."

Nog nooit had het weekeind zo laat in het jaar plaats, maar ook december heeft

Quo vadis – Kien vi?

2000

zijn charmes. Het is de maand van de vele feesten die reeds gedurende eeuwen een symbolische betekenis hebben. En dat vind je ook terug in het programma.

Het begint met een lezing van Nora Caragea (D) over "Hirthara Petro". Dit kinderboek werd geschreven in de 19de eeuw, in een periode dus dat autoriteit hoog scoorde. De auteur bekritiseert op humoristische wijze de toenmalige maatschappij. Daardoor heeft het boek ook nu nog veel lezers.

December is ook de maand waarin Zamenhof wordt herdacht. Ginta Uittenboogaard (Litouwen), journaliste en publiciste, houdt een lezing over "Zamenhof en Litouwen" en toont beelden over Litouwse "Zamenhof"-objecten. In een tweede lezing spreekt Ed Borsboom over "Zamenhof en het homaranismo". Sommigen beweren dat het Homaranisme Zamenhof nader aan het hart lag dan Esperanto. Toch werd het door vele Esperantogebruikers genegeerd. Het koor Malva, dat erg succesvol was in Frankrijk en Duitsland, fleurt de bijeenkomst op met koormuziek.

De ontspanningsavond is weer zeer aantrekkelijk. Een poppentheater uit Zagreb presenteert "La eta princo" waarmee het in Berlijn een overvolle zaal trok.

Jacques Schram houdt een lezing over "Nationalisme, Internationalisme en een wereld zonder nationale staten." Verder is er de traditionele religieuze viering en ditmaal ook een Humanistische bijeenkomst die wordt geleid door Kees Ruig.

Inschrijven moet via een aanmeldingsformulier aan te vragen bij Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BD Heerhugowaard. De kostprijs bedraagt (voor 1 november) NLG 175,– of 225,– (EUR 79,41 / 102,10) voor het hele weekeinde, en NLG 130,– of 150,– (EUR 58,99 / 68,07) voor zaterdag of zondag. Na 1 november verhoogt de prijs met NLG 15,– (EUR 6,81).

IEK 2002

IEK 2002, OSIEK, La Gazeto, Motovun: ken jij die? Wij niet, ... tot onlangs. Ondertussen roepen die termen bij ons een reeks aangename en rijke ervaringen op. Laat ons het even uitleggen.

– *La Gazeto*: een tijdschrift dat zesmaal per jaar ernstige artikels brengt.

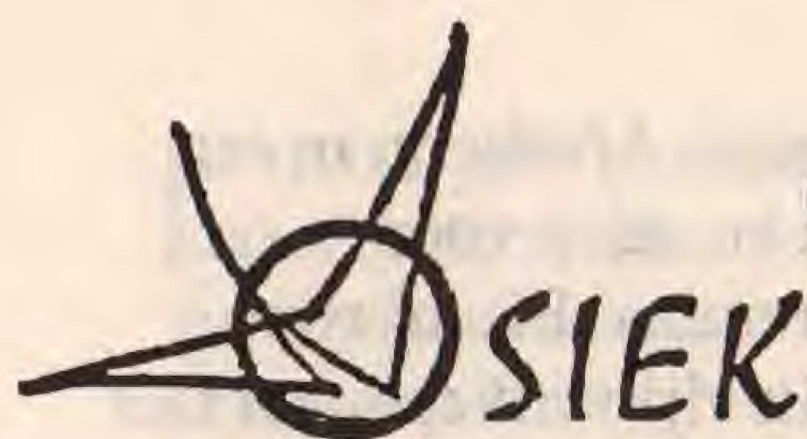
– Het hoort bij de internationale organisatie OSIEK, wat staat voor "Organiza Societo de Internaciaj Esperanto-Konferencoj". Deze vereniging kent elk jaar een prijs toe aan een Esperanto-auteur. Dit jaar viel de eer te beurt aan Trevor Steele, voor zijn *Falantaj muroj*.

– IEK is de Internationale Esperanto-Conferentie, die jaarlijks door OSIEK en een plaatselijke vereniging georganiseerd wordt. Drie leden van Esperanto 3000 uit Leuven namen deel aan de Conferentie in Motovun, een stadje in het mooie Istrië (Kroatië), van 15 tot 21 juli 2000. We legden er interessante contacten. Het programma combineerde serieuze lezingen en discussies met toeristische uitstappen en persoonlijke gesprekken.

– Op 21 juli ll. is met grote meerderheid van stemmen beslist dat **Esperanto 3000 vzw Leuven** de Conferentie in 2002 in Leuven kan organiseren: **IEK 2002.**

Er waren tegenkandidaten uit Hongarijë, Duitsland en Slovenië. Die zullen tot later moeten wachten. Gelukkig maar. Wij hadden namelijk het risico genomen reeds inschrijvingsformulieren te versturen naar andere internationale congressen en bijeenkomsten, o.a. Londerzeel, Finland, Italië en het Esperanto Wereldcongres in Israël. De data lagen vast, de Universiteit van Leuven treedt officieel op als mede-organisator, de plaats is al besproken, de prijs en voorwaarden liggen vast, kortom: we konden nog moeilijk terug.

We zijn in Leuven vastbesloten deze Conferentie in 2002 te laten uitgroeien tot een topper in de reeks, niet alleen met een recordaantal deelnemers, maar ook omdat we de inhoud gevarieerder, vollediger en nog aantrekkelijker willen maken. Een uitdaging, maar we gaan ervoor! Een unicum is alvast de zeer lage prijs voor de voorinschrijving, gecombineerd met 2 tot 4 gratis flesjes Duvel als je nog in 2000 inschrijft en betaalt. Vijf buitenlandse inschrijvingen zijn al genoteerd. Ook jij kan inschrijven: stuur je het inschrijvingsformulier (zie p. 17-18) meteen terug ? Marc Vanden Bempt, voor Esperanto 3000 vzw Leuven en OSIEK

antaŭ-aliĝilo IEK 2002

ORGANIZA SOCIETO DE INTERNACIAJ ESPERANTO-KONFERENCOJ

LKK: esperanto3000@esperanto.be
http://www.esperanto.be/esperanto3000/

Internacia Esperanto-Konferenco 2002

*Scienco kaj Socio**

Leuven, 20 - 26 julio 2002

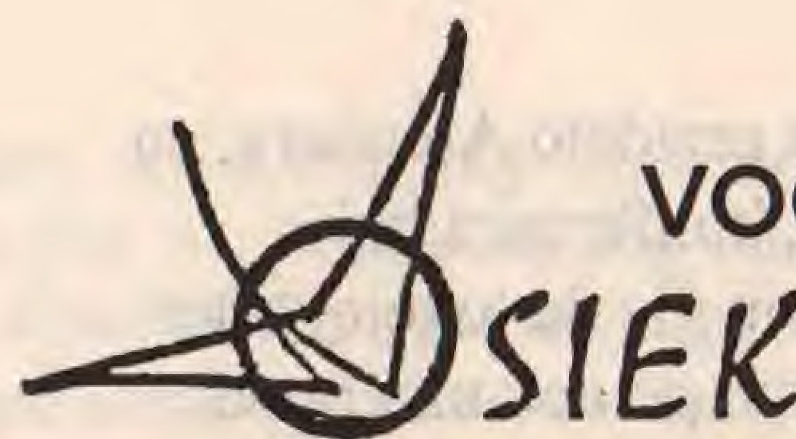
en oficiala kunlaboro kun la Universitato

Tema programo**: antaŭtagmeze prelegos reprezentantoj de la Katolika Universitato de Leuven (Loveno) en Esperanto. Vi ricevos esperantlingvan klarigon en Naturscienca muzeo kaj en muzeo pri Mez-Afriko. Ni ankaŭ planas vizitojn al universitataj konstruaĵoj, kiel la mikroelektronika centro IMEC kaj la universitata biblioteko.

Ekstertema programo**: ni antaŭvidas popoldancan vesperon kaj muzikan vesperon. Surstrata vespera muzikfesto en la urbo okazas en ĉiu julia vendredo, do nepre venu tagon pli frue kaj restu tagon pli longe. Katolika meso en Esperanto je dimanĉo. Kompreneble ni vizitos la najbaran Bruselon. Krome, la 21-a de julio estas la belga nacia festotago. Dum la IEK okazos Esperantokurso por komencantoj.

Aparte allogaj ecoj de ĉi tiu konferenco: oficiala kunlaboro kun la plej malnova kaj plej granda universitato en Belgio, universitata rezidejo, belega malnova centro de Loveno, profesieca organizado, la nombro de partoprenantoj (ni celas al cent: multaj sed ne tro).

* temo konfirmota de OSIEK
** programo kaj ekskursoj provizoraj

voorinschrijving IEK 2002

ORGANIZA SOCIETO DE INTERNACIAJ ESPERANTO-KONFERENCOJ

Plaatselijke organisator: esperanto3000@esperanto.be
http://www.esperanto.be/esperanto3000/

Internationale Esperanto-Conferentie 2002

*Wetenschap & Maatschappij**

Leuven, 20 - 26 juli 2002

in officiële samenwerking met de Universiteit

Themaprogramma**: voormiddaglezingen door vertegenwoordigers van de Katholieke Universiteit van Leuven in Esperanto. Je krijgt Esperanto-uitleg in het museum voor Natuurwetenschappen en in het museum voor Midden-Afrika. En we plannen een bezoek aan universiteitsgebouwen als het microelektronica-centrum IMEC en de universiteitsbibliotheek.

Aanvullend programma**: we voorzien een volksdansavond en een muziekavond. Elke vrijdagavond in juni is er een muziekfeest in de straten, je komt dus zeker een dag vroeger en blijft een dag langer. Een katholieke mis in Esperanto op zondag. Natuurlijk bezoeken we het nabije Brussel. Bovendien is 21 juli de Belgische nationale feestdag. Tijdens de conferentie is er een cursus Esperanto voor beginners.

Bijzondere aantrekkelijk aan de conferentie: officiële samenwerking met de oudste en grootste universiteit van België, de universitaire residentie, het mooie oude centrum van Leuven, professionele organisatie, het aantal deelnemers (we mikken op honderd: veel maar niet té).

* thema te bevestigen door OSIEK
** programma en uitstappen zijn voorlopig

Al la loka organizanto

Nomo(j): ____________________

Strato, numero: ____________________

Poŝtkodo, urbo: ____________________

Lando: ____________________

Retadreso: ____________@____________

Mi pagas ______EUR

al (bv. indiki: □)

□ FEL (edum-k)

□ UEA (edum-k)

□ 734-3331944-03 (+ eventualaj bankkostoj!)

Al □ Esperanto 3000 R. Ménada 44, BE 1320 Hamme-Mille aŭ □ esperanto3000@esperanto.be

Konferencejo: universitata rezidejo Arenberg, en granda parko kun sportejoj, konferenca kaj vesperprograma salonoj. Unu ĝis du loĝejoj estos plene niaj: po kvin etaĝoj kun po dek unu bonaj unu-personaj ĉambroj, kuirejo kaj duŝejo. Ankaŭ por la belgoj, pro etoso, vesperprogramo kaj… alkoholkontroloj. La prezo estas nur po 20 EUR por nokto kaj matenmanĝo! Tuj apude eblos bone kaj malmultekoste tagmanĝi en universitata restoracio.

Aliĝu nun

Ĝis la 31.7.2001*: ni surloke donacos al vi du botelojn de la fama forta belga biero *Duvel* (diablo).
Nur ĝis tiu sama dato validas aparte malalta aliĝkotizo de po 56 EUR por OSIEK-membro aŭ 70 EUR por nemembro.

Tre frue, ĝis la 31.12.2000*: tiam ni aldonos eĉ du pliajn botelojn! Do tuj aliĝu!

Por antaŭaliĝi: necesas du simplaj paŝoj:

1. Pagu* po 76 EUR** (membro) aŭ 90 EUR** (nemembro) por persono.
2. Sendu la informojn sube de la paĝo al la loka organizanto.

Loka organizanto: Esperanto 3000,
□ R. Ménada 44, BE 1320 Hamme-Mille.
□ ++32/10/86.01.12,
□ esperanto3000@esperanto.be

* validas la alvendato de via pago al nia konto edum-k ĉe FEL aŭ edum-k ĉe UEA, aŭ eventuale al nia belga bankkonto 734-3331944-03 (tiam ne forgesu aldoni la bankkostojn).
** tio inkluzivas la minimuman antaŭpagon de 20 EUR por loĝado en la universitata rezidejo.

Post la 31.7.2001?

Simple uzu la definitivan aliĝilon, kiu estos preta antaŭ junio 2001. En ĝi vi trovos la detalajn kotiztabelon, aliĝformularon kaj aliĝkondiĉojn (kiuj similas tiujn de la antaŭaj konferencoj).
Se vi antaŭaliĝis kiel supre indikita, vi ricevos tiun aliĝilon sen peto.

Kader: universitaire residentie Arenberg, in een groot park met sportvelden en zalen voor conferentie- en avondprogramma. Eén of twee gebouwen zijn voor ons: elk vijf verdiepingen met telkens elf goede eenpersoonskamers, keuken en douches. Ook voor de Belgen, omwille van sfeer, avondprogramma en… alcoholcontroles. De prijs is slechts 20 EUR per nacht met ontbijt! Vlakbij eet je goed(koop) in een universiteitsrestaurant.

Schrijf nu in

Tot 31.7.2001*: we schenken je ter plaatse twee flessen van de befaamde sterke Belgische *Duvel*.
Alleen tot diezelfde datum geldt een extra laag inschrijvingsgeld van 56 EUR per OSIEK-lid, of 70 EUR per niet-lid.

Zeer vroeg, tot 31.12.2000*: dan doen we er nog twee flessen bovenop! Schrijf dus direct in!

Om snel in te schrijven doe je twee dingen:

1. Betaal* 76 EUR** (per lid) of 90 EUR** (per niet-lid). *Let wel: Belgen zijn lid voor slechts 10,54 EUR.*
2. Stuur de informatie onderaan deze bladzijde naar de plaatselijke organisator.

Plaatselijke organisator: Esperanto 3000,
□ R. Ménada 44, BE 1320 Hamme-Mille.
□ ++32/10/86.01.12,
□ esperanto3000@esperanto.be

* = de datum waarop je betaling toekomt op onze rekening edum-k bij FEL of edum-k bij UEA, of op onze bankrekening 734-3331944-03 (buitenlanders voegen eventuele bankkosten toe).
** dat omvat het minimale voorschot van 20 EUR voor de kamer in de universitaire residentie.

Na 31.7.2001?

Gebruik het definitieve formulier, dat beschikbaar is voor juni 2001. Je vindt er de gedetailleerde prijzentabel, een inschrijvingsformulier en de -voorwaarden (gelijkaardig aan die van vroegere conferenties). Als je nu inschrijft zoals hoger aangegeven, krijg je dat formulier zonder meer.

Aan de plaatselijke organisator

Naam (namen): ______________________

Straat, nr.: ______________________

Postnr., gem.: ______ Gemeente: ______________________

Land: ______________________

Internetadres: ______________@______________

Aan □ Esperanto 3000 R. Ménada 44, BE 1320 Hamme-Mille of □ esperanto3000@esperanto.be

Ik betaal ______EUR

aan (kruis aan: □)

□ FEL (edum-k)

□ UEA (edum-k)

□ 734-3331944-03
(+ eventuele bankkosten!)

Europese estafette

de fakkel wordt overgegeven

In 1900 gaf Rusland de toorts over aan Frankrijk. Het was het jaar van de grote wereldtentoonstelling en een grote massa mensen uit heel Europa en Amerika reisde naar Parijs. De beginnende Franse Vereniging voor de Verspreiding van het Esperanto, onder voorzitterschap van Louis de Beaufront, vond echter niet de middelen om die belangrijke gebeurtenis uit te buiten om het Esperanto naar de buitenwereld bekend te maken. Gelukkig kon de veel sterkere Russische vereniging *Espero* daar wel voor instaan en zij zorgden voor een mooi informatiecentrum over het Esperanto in de Russische afdeling van het Paleis voor Opvoeding en Onderwijs. Franse esperantisten namen er de dienst waar om uitleg te geven en aanmeldingen te noteren.

Die periode luidde grote veranderingen in de Esperantobeweging in. Reeds in het voorjaar traden enkele wetenschappers toe. De bekendste namen waren Charles Méray, die later groepen oprichtte in Lyon, Besançon, Beanne en Grenoble, en generaal Sébert, lid van de Academie voor Wetenschappen, die reeds in 1889 interesse had voor een hulptaal om een internationale bibliografie op te stellen.

Met de eeuwwisseling (naar de 20ste eeuw, uiteraard, vert.) ging de Esperantobeweging een periode in van veel externe belangstelling. Tevoren had zij een vrij verborgen bestaan geleefd met enkele honderden aanhangers. Nu hield zij de interesse gaande van wetenschappers en weldra raakte ze ook bekend bij het grote publiek. Voor de hele duur van de Parijse Wereldtentoonstelling werd het probleem van een wereldtaal bediscussieerd tijdens filosofische congressen en congressen over de vooruitgang van de wetenschap, wiskunde en het technisch onderwijs.

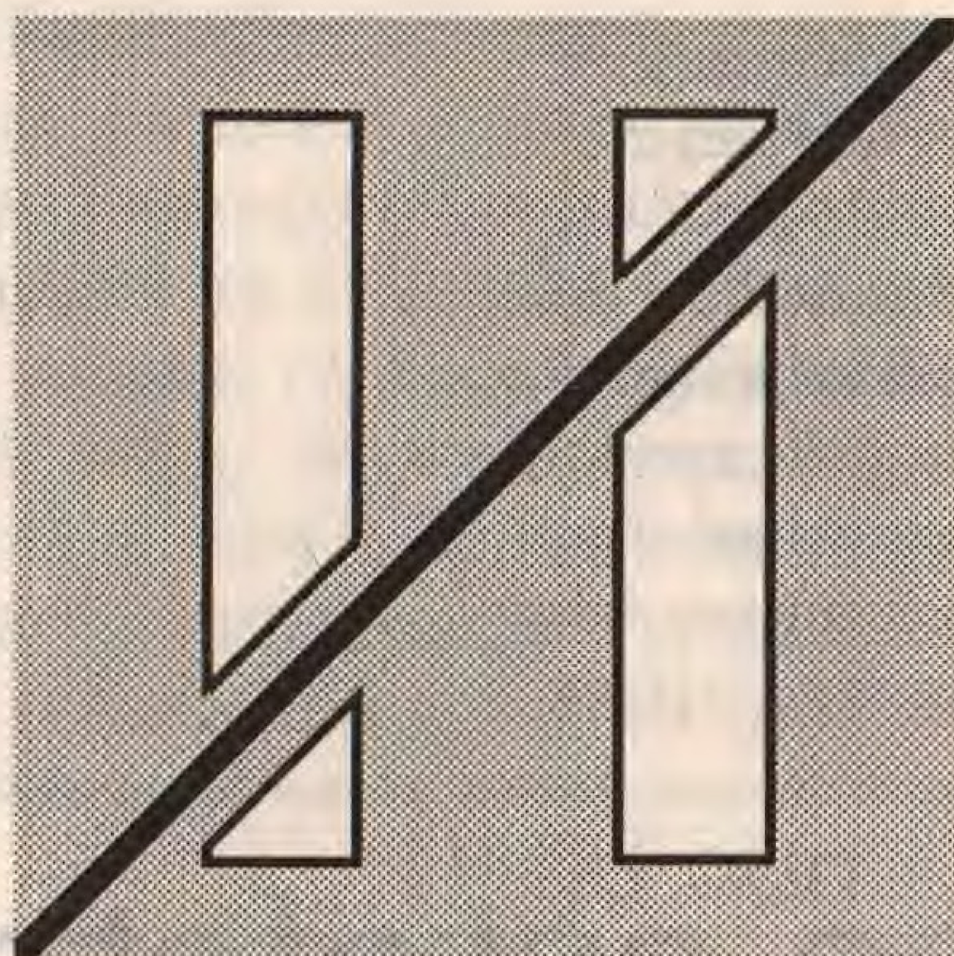
Kun la nova 20a jarcento Esperanto eniris en periodon de publika atento. Antaŭe ĝi restis tute kaŝita movado de kelkcentoj da fervoruloj. Nun ĝi ekallogis la intereson de scienculoj kaj baldaŭ konatiĝis al la granda publiko.

Men constateerde de dood van Volapük – evenals het talige overwicht van het Esperanto (t.o.v Volapük). Maar ook de Blauwe Taal van Bojack liet nog van zich horen. Ook die was voldoende sterk om een eigen stand op de tentoonstelling op te zetten. De wetenschappelijke congressen onderschreven de principiële resolutie over het nut van een wereldtaal naar het voorstel van professor Léau van het Stanislascollege. Die richtte later, samen met Couturat, de Delegatie voor het aanvaarden van een internationale taal op. Ondertussen begonnen veel intellectuelen Esperanto te leren en het in hun kring te verspreiden.

In de daarop volgende jaren verspreidde het Esperanto zich snel over Frankrijk. Generaal Sébert bracht rapport uit bij de Academie voor Wetenschappen en dat werd in alle kranten overgenomen. En Carlo Bourlet, matematicus en professor aan de School voor Schone Kunsten, wierf leden bij de machtige Franse Touring Club die meer dan 70 000 leden telde en het Esperanto financieel steunde. In juni 1901 begon Théophile Cart een nieuw leerboek uit te werken, en rond diezelfde tijd vatte Emile Boirac het werk voor een groot woordenboek aan. Dat viertal, Sébert, Bourlet, Cart en Boirac werden de leidinggevende figuren, ieder op een specifiek domein (respectievelijk: organisatie, propaganda, onderwijs en taalwetenschap).

Van dat ogenblik af ging de leiding van de beweging over van Russische in Franse handen en van de Beaufront naar nieuw-geworven mensen uit wetenschappelijke kringen. In de geschiedenis van het Esperanto wordt dat nog altijd "de Franse periode" genoemd. Het centrum was Parijs en het straalde uit in alle richtingen.

Esperanto bestaat meer dan honderd jaar. In 1923 gaf Edmond Privat een geschiedenis over de eerste jaren van het Esperanto uit. Omdat veel van die geschiedenis intussen vervaagd is – er zijn nog weinig mensen die de eerste pioniers hebben gekend – brengen wij „Hoofdstukken uit de Esperantogeschiedenis", een keuze van vertaalde fragmenten uit dat standaardwerk.

Nieuwsbrief

Zoekt U informatie over Esperanto?

Vlaamse Esperantobond
Frankrijklei 140 – B-2000 Antwerpen

Tel.: (03) 234 34 00 E-adres: horizontaal@fel.esperanto.be
Fax.: (03) 233 54 33 http://www.esperanto.be

Taalproblematiek

Foster Parents

... Ik schreef gedurende enkele jaren Spaanse brieven in de hoop zo een beter contact te hebben met mijn adoptiekind en haar familie. Steeds kreeg ik Engelse brieven terug en nooit werd er geantwoord op de vragen die ik in mijn brieven stelde.

(Lezersbrief in *De Morgen*, 14.6.2000)

Geneeskunde

Misverstanden tussen buitenlandse patiënten en Duitse artsen leiden vaak tot foute diagnoses en dure therapieën. Experten pleiten voor vertalers in de artsenpraktijken. (*Der Spiegel*, 25/2000)

Bretonse TV-zender

Begin september gaat in Bretagne een Keltische TV-zender de ether in. De zender zal zowel via kabel als via satelliet te bekijken zijn en richt zich ook op Keltische verwanten in Wales, Cornwall, Ierland, Schotland en het eiland Man. Bedoeling van TV Breizh (Keltisch voor Bretagne) is het promoten van de taal en cultuur van de 540.000 Bretoenen. Het Bretons is aan een heropleving begonnen, onder meer dankzij tweetalige scholen die gesteund worden vanuit Wales.

(*VRT-teletekst*)

Vertaalcomputer

Minister van Justitie Verwilghen kondigde aan dat hij een vertaalsysteem met een kostprijs van 9 miljoen BEF zal inschakelen om uit grote hoeveelheden (voornamelijk Oost-Europese) documenten snel de essentiële informatie te selecteren en te vertalen.

(*VRT Radio 1*, 6 juli 2000)

België Amerikaans?

Lance Armstrong, winnaar van de Ronde van Frankrijk, voelt zich goed in België. Hij vindt België het meest "veramerikaanste" land in Europa. In zijn (grotendeels Belgische) wielerploeg kent bijna iedereen Engels. (Interview *VRT-Radio 1*, 12 juli 2000)

Potter leert Duitsers Engels

De vraag naar het nieuwe Potter-boek is in Duitsland zo groot, dat – in afwachting van de Duitse vertaling – de bibliotheken de Engelse versie aankopen.

(*De Morgen*, 25 juli 2000)

Zwakke euro

"Wanneer iemand alleen Engels leest, krijgt hij wellicht een beeld van de euro dat – in de ogen van 'continentale' Europeanen – op zijn minst wat vertekend is." (Tommaso Padoa-Schioppa, Europese Centrale Bank, *Der Spiegel*, 32/2000)

Spraakherkenning en automatische vertaling

Sinds het prille begin van de computerwetenschap is het de droom van de geleerden om een apparaat te bouwen dat hen zou kunnen verstaan. Bijna een halve eeuw later blijkt de computer maximaal ongeveer 95% te verstaan van wat er tegen hem wordt gezegd. 5% fout lijkt weinig, maar 5% verkeerde zinnen in een tekst of verkeerde termen in een medisch dossier is onacceptabel. En als 5% van de woorden verkeerd worden vertaald, zal ook die mop in het Swahili gegarandeerd niet aankomen.

(Management Team (Nederland) over Lernout & Hauspie, 16 juni 2000)

Esperanto

Congressen

Nicola Rasic, verantwoordelijke voor de Esperanto-wereldcongressen, is lid van het klantenadviescomité, van de "International Congress and Convention Association". (*International Meeting News*, 6/2000)

Roefeldag

Roefel is een Vlaams initiatief dat kinderen uit de lagere school laat kennismaken met allerlei beroepen en activiteiten. Op 24 juni boden in Oud-Turnhout 7 kinderen zich aan voor een kennismaking met Esperanto. Iedereen was het erover eens dat Esperanto eenvoudig en gemakkelijk is. Wellicht nemen volgend jaar meer Esperantogroepen deel.

(Dan Van Herpe)

Fonds Vanbiervliet

Tijdens de voorbije maanden heeft Fernand Roose enkele belangrijke schenkingen gedaan aan de Kortrijkse Esperanto-bibliotheek. Daaronder bevinden zich interessante documenten van A.J. Witteryck, (onder meer) een van de basisfiguren van Esperanto in België. Het is nog steeds wachten op een historicus die iets doet met het vele Witteryck-materiaal dat zich in Brugge, Gent en Kortrijk bevindt.

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 oktober 2000. Laattijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden op de INFOpagina opgeslagen, zodat men via de computer het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten is gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

Voor een tot op het laatste ogenblik actueel programma van de Vlaamse Esperantoclubs, raadpleeg INTERNET, http://www.esperanto.be/fel/nl/grupoj.html

AALST

La Pioniro

Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries, 103, 9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.

ANTWERPEN

La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 1sept.: Agnes Geelen en José Pinto de Sousa brengen verslag uit over de viering van 50 jaar El Popola Ĉinio en de daaraan gekoppelde toeristische rondreis in China.

vrijdag 8 sept.: Paul Peeraerts: Het commerciële belang van het Internet voor de Vlaamse Esperantobond.

vrijdag 15 sept.: Anne Tilmont: Prettige en leerrijke anecdotes over reizen naar alle windstreken.

vrijdag 22 sept.: Agnieszka kaj Krzysztof uit Polen vertellen over hun verblijf in "Bona Espero".

vrijdag 29 sept.: Neven Kovacic: Vervolg van de lezingencyclus over geheime genootschappen: de middeleeuwen.

vrijdag 6 okt.: Myriam Haesebeyt: nam deel aan KEF (Kultura Esperanto Festivalo) in Helsinki 2000 en komt erover vertellen.

vrijdag 13 okt.: Frederic Van den Brande spreekt over composteringstechnieken.

vrijdag 20 okt.: Movado Sen Nomo viert zijn 20-jarig jubileum, tijd om er een avond aan te besteden.

vrijdag 27 okt.: Gerrit Berveling: De brieven van Paulus en zijn school.

BRUGGE

Paco kaj Justeco

Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. De vaste bijeenkomst valt op de 2de donderdag van de maand en begint om 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: 050 35 49 35.

De Brugse Club organiseert een Esperantocursus in het OCMW-centrum 't Reitje, Annunciatenstraat 34, 8000 Brugge. Nadere gegevens zie p. 7. Het clubprogramma werd niet meegedeeld.

BRUSSEL

Esperantista Brusela Grupo

Ook in Brussel komen Esperantosprekers geregeld samen, zowel Nederlands- als Franstaligen, onder hen ook enkele Europese ambtenaren, zodat wie echt een beeld van de mogelijkheden van de internationale taal wil krijgen, daar eens een kijkje moet gaan nemen. Het programma van de club wordt maandelijks vastgesteld en het is niet altijd mogelijk een uitgebreid overzicht in Horizontaal te publiceren. Wekelijkse samenkomst op woensdag van 18.30 tot 20.00 uur, Wetenschapstraat 29, (metro Kunst/Wet). Voor inlichtingen over het programma kan je terecht bij Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14.

GENT

La Progreso

Iedere 4de vrijdag van de maand clubvergadering in ons lokaal "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. 09 230 16 77 of 09 221 10 02.

zaterdag 9 sept.: Wij zijn op post om deel te nemen aan de Gentse cultuurmarkt.

vrijdag 22 sept.: Op aanvraag organiseren we een voordracht over de taal Esperanto. We zorgen voor een eminent spreker.

vrijdag 27 okt.: Avond in Zuid-Franse stijl: etentje ten voordele van de clubkas.

vrijdag 24 nov.: Arie en Marlène Bouman brengen verslag uit over het Esperanto Wereldcongres in Tel-Aviv.

HASSELT

Esperanto-klubo Hasselt

We vergaderen tweemaal per maand op dinsdag van 20.00 tot 22.00 uur in het CC van Hasselt. De eerste vergadering van de maand is er een programma, tijdens de tweede leidt Jan Bovendeerd een cursus "Spreken in Esperanto". Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: 011 72 00 75.

De programma's voor de clubvergaderingen werden nog niet vastgelegd.

KALMTHOUT

La Erikejo

Bijeenkomst de 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. 03 666 42 58. Info: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.

donderdag 21 sept.: vier jongeren uit onze groep – Jorg, Lode, Yves en Diny – vertellen over hun belevenissen in de Esperantowereld.

donderdag 19 okt.: Wim De Smet stelt de resultaten van enquêtes van de studiegroep "Perspektivo" over het Esperanto voor.

KAPELLE

Esperanto-Grupo "Meza Zelando"

Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, de laatste vrijdag van de maand, vanaf 19.30 uur. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT

Koninklijke Esperantogroep La Konkordo

De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: 056 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof, 8500 Kortrijk. Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07

96 / Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30.

Bezoekers van andere clubs melden bij voorkeur hun komst. Dit laat ons toe hen beter te ontvangen en hen te verwittigen wanneer de aangekondigde activiteit niet doorgaat.

zondag 24 sept.: Iepernamiddag

Programma:

14.30 h Afspraak bij de ingang van het station. (om 10 min. voor het uur vertrekt er een klokvaste trein uit Kortrijk naar Ieper)

Wandeling op de vestingen.

16.00 h Voordracht door Hugo Rau over "Esperanto omstreeks de Eerste Wereldoorlog"

16.30 tot ... Gezellig samenzijn met taart en koffie in een restaurant op de Grote Markt.

Inschrijvingsgeld: 200F. Die som omvat koffie en een stuk kaart + een brochure over de vestingen. Meld je inschrijving aub voor 17 september bij Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 WERKEN tel. 051 56 90 30.

E-mail piet.glorieux@pi.be

maandag 23 okt.: Jean-Piere Allewaert spreekt over "De geschiedenis van Grésillon, het Franse Esperantocultuurcentrum".

LEUVEN

Esperanto 3000

We stellen onze informatieavond en cursussen nog even uit, tot de studenten weer in het land, in dit geval de stad, zijn. Startschot op 18 oktober, met een informatieavond. Zoals gewoonlijk spreken onze dia's en computershow voor zichzelf en is de bijbehorende commentaar eerder als achtergrondmuziek die het geheel wat meer in de verf zet. Daarna volgen een spoedcursus en een avondcursus voor beginners. De vervolgcursus is al gestart (Vespero 3000 + Laborvespero) maar, net als voor de correspondentiecursus en zelfstudiecursus voor beginners, kan je op elk moment inpikken.

Het cursusaanbod vind je in de cursussectie, de rest van het aanbod ziet er als volgt uit:

woensdag 6 sept.: Laborvespero, telkens van 20.00 tot 22.00 uur.

woensdag 13 sept.: Vespero 3000, telkens van 19.30 tot ongeveer 23.00 uur, programma stipt om 20.00 uur. Deze keer stelt Marcel Delforge ons de Napoleons (1, 2 en 3) voor.

woensdag 20 sept.: Laborvespero

woensdag 4 okt.: Laborvespero

woensdag 11 okt.: Vespero 3000. Op het programma: Eddy Raats

woensdag 18 okt.: Informatieavond (geen Laborvespero), van 19.30 tot ongeveer 21.30 uur.

zaterdag 21 en zondag 22 okt.: Spoedcursus voor beginners (met enige talenkennis), telkens van 9.00 tot 17.00, met middagmaal ter plaatse inbegrepen in het cursusgeld.

woensdag 25 okt.: eerste les van de avondcursus voor beginners, van 19.30 tot 22.00 uur.

Alles in het Cultureel Centrum Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 te Leuven.

LONDERZEEL

Informatie en contact: Frederik Vanden Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65 – J.P. Fertinel, Haan 47, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 300 652.

Elke dinsdagavond vanaf 19 sept. in het cultuurhuis "Gerard Walschap" cursus voor gevorderden. Elke donderdagavond vanaf 21 sept. beginnerscursus in "Hejme" Hof van Winkelen, Holle Eikstraat 25.

OOSTENDE

La Konko

De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool "Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. Marc Cuffez, tel. 0486/36 23 65 (GSM) of bij Else Huisseune, tel.: 059 43 30 58.

TIENEN

La Hirundo

Alle vaste activiteiten van de club vinden plaats in de Donystraat 8 te 3300 Tienen (stadsplan op verzoek). Laatste maandag van de maand is er clubavond (Vespero); Cseh-cursus (directe methode) van begin oktober tot begin mei (± 50 uur) in de avondschool van het Provinciaal Instituut voor Secundair Onderwijs, elke dinsdagavond van 19.00 tot 21.00 uur. (± 1,– EUR per lesuur!) De club telt een 70tal leden uit Vlaanderen en Wallonië, onder wie een aantal scouts. Om de twee jaar: weekendexcursie naar buitenlandse Esperantosprekers. Alle binnen- en buitenlandse Esperantosprekers zijn van harte welkom.

Voor alle info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46 – Fax: 016 81 10 96.

maandag 4 sept.: Bestuursvergadering.

zaterdag 9 sept.: Excursie naar Thorn/Maaseik.

maandag 25 sept.: Clubavond.

vrijdag 29 sept.: Infoavond over de nieuwe Cseh-cursus omkaderd door een tentoonstelling.

dinsdag 10 okt.: 1ste les van de Csehcursus 2000-2001 (elke dinsdag van het schooljaar van 19.00 tot 21.00 u.).

maandag 30 okt.: Lezing met dia's over Pasporta Servo.

ROTTERDAM

Merkurio

Wij komen samen op de eerste en derde woensdag van de maand – uitgezonderd in juli en augustus – om 19.45 u. in het Centra Oficejo, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Gasten zijn altijd welkom.

Amikaro

De club Amikaro komt woensdagmiddag bijeen, om de drie weken om 14.00 u. in het wijkgebouw Larenkamp, de Jaagkorf, Slinge 303. Informatie over het programma krijg je bij mevr. Quispel, tel.: 010 419 8201.

Novaĵo

Post pli ol unu jara praktiko Xi'an Zhiyuan Internacia Kultura Kompanio (XZIKK) oficiale prenas Esperanton kiel ilon en sia komerca agado ekde julio, 2000. La kompanio estas fondita de ĉina esperantisto Qiu Shi, kaj celas uzi Esperanton en turismo, komerco, kulturo, edukado kaj aliaj kampoj kunlaborante kun eksterlandaj organizaĵoj kaj individuoj. La hejmpaĝo ankaŭ viziteblas ekde aŭgusto. Interesatoj povas peti pliajn informojn ĉe s-ro Qiu Shi (adreson vidu suben).
Ĉu vi intencas vojaĝi al Ĉinio?
Ĉu vi deziras studi en ĉina universitato?
Ĉu vi volas komerci kun ĉinoj?
Ĉu vi bezonas iajn helpojn de la ĉinaj samideanoj?
Kontaktu Xi'an Zhiyuan Internacian Kulturan Kompanion, kunlaboru kun ni, vizitu nian hejmpaghon (hppt://www.e-reto.com).
Adreso:
s-ro Qiu Shi,
Huanchengnanlu Xiduan 29-602.
CN-710068. Xi'an, Ĉinio.
Tel/fakso: +86-29-8412463.
Reto: ioelreto@pub.xaonline.com